

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.809/2017/4. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Szabó Balázs Gábor ügyvéd (címe) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek - a Dr. Perédi Tamás ügyvéd (címe) által képviselt alperes neve (címe) alperessel szemben szerződés részleges érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Miskolci Törvényszék 21.P.20.498/2017/11. számú ítéletével szemben az alperes részéről 13. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, és a felperes keresetét elutasítja.

Mellőzi az alperes elsőfokú perköltségben történt marasztalását, és kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 114 675 (száztizennégyezer-hatszázhetvenöt) forint összegű együttes első- és másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság az alperesi fellebbezéssel támadott ítéletében megállapította, hogy a felek között 2004. szeptember 13. napján létrejött és közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés III. pontjának az alábbi rendelkezése tisztességtelen: „A Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés alapján az Adósok terhére mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás tekintetében, annak közokirati tanúsításaként, az Adósoknak a Hitelezőnél vezetett számlái és a Hitelező vonatkozó bizonylatai alapján készített közjegyzői ténytanúsítványt fogadják el. Az Adósok és a Zálogkötelezettek alávetik magukat annak, hogy a jelen közjegyzői okirat alapján az Adósok terhére fennálló kölcsön- és egyéb járuléktartozás összegét, esetleges végrehajtási eljárás kezdeményezése esetén is, a Hitelező felkérésére a fenti módon közjegyző tanúsítsa.” Kötelezte továbbá a felperest, hogy leletezés terhével 8 napon belül rójon le az iratoknál 36 000 Ft összegű kereseti illetéket, és kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 66 000 Ft összegű elsőfokú perköltséget.

Az ítélet indokolásában rögzített tényállás szerint az alperesi bank mint hitelező és zálogjogosult, valamint a felperes mint adós és zálogkötelezett között 2004. szeptember 13. napján közjegyzői okiratba foglalt devizaalapú kölcsönszerződés jött létre, mely a III. pontjában az ítélet rendelkező részében idézett szerződési kikötést tartalmazta.

A felperes az elsőfokú eljárásban módosított kereseti kérelmében kérte a szerződés III. pontjába foglalt és idézett szerződéses kikötés érvénytelenségének megállapítását. Érvénytelenségi okként hivatkozott arra, hogy az adott szerződéses rendelkezés tisztességtelennek minősül a 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján, mert kizárólag az alperest, mint a fogyasztóval szerződő felet jogosítja fel annak megállapítására, hogy a felperes teljesítése szerződésszerű-e, továbbá tisztességtelennek minősül a Korm. rendelet 1. §-a (1) bekezdésének j) pontja alapján, mert a bizonyítási terhet a felperesi fogyasztó hátrányára változtatja meg, és jogszabályba ütközik, valamint tisztességtelen, mert sérti a banktitokra vonatkozó rendelkezéseket, valamint az adós felperes banktitokhoz fűződő jogait.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság a jogi indokolás körében megállapította, hogy a perbeli kölcsönszerződés az 1959. évi Ptk. szerinti fogyasztói szerződésnek minősül, a szerződés megkötésekor hatályban volt joganyagként pedig idézte az 1959. évi Ptk. 209. §-ának (1) és (5) bekezdéseit, valamint a Korm. rendelet 1. §-a (1) bekezdésének b) és j) pontjait. Ezek tükrében pedig azt állapította meg, hogy a keresettel érintett szerződéses rendelkezés a Korm. rendelet mindkét hivatkozott pontja alapján tisztességtelennek minősül. Az érintett kikötés ugyanis arra kényszeríti a felperesi adóst, hogy az alperesi bank nyilvántartásának mindenkori tartalmát annak ismerete nélkül előzetesen fogadja el, ami azon következménnyel is jár, hogy a felperesnek előre el kell fogadnia a bank azon mindenkori döntését, hogy egy adott teljesítése szerződésszerű volt-e vagy sem, ez pedig magában foglalja, hogy a hitelező dönt az adós szerződésszerű teljesítéséről. A bizonyítási teher tekintetében pedig az adott szerződéses rendelkezés alapján a felperesi adós azt fogadta el, hogy a tartozásának mindenkori mértékét a bank egyoldalú közlése alapján tanúsítsa a közjegyző által kiállított közokirat, amelynek alapját kizárólag a bank kimutatásai, számlái és könyvei képezik. A közjegyzői okirathoz a közokirati jellege folytán pedig az 1952. évi Pp. 195. §-ának (1) és (6) bekezdései szerinti joghatás fűződik, azaz azzal szemben a fogyasztó kényszerül ellenbizonyításra. Tartalmilag ezért a bizonyítási teher megfordulását eredményezi az érintett szerződéses kikötés. A vonatkozó szerződéses rendelkezés adott értékelése tekintetében hivatkozott az elsőfokú indokolás a BDT2015. 3421 és a BDT2017. 3629 szám alatt közzétett eseti döntésekre, valamint a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.328/2017/6. számú ítéletének indokolásában foglaltakra.

A fentiek mellett aaptalannak minősítette az elsőfokú bíróság a felperes banktitokra, és ezen keresztül a szerződéses rendelkezés érvénytelenségére vonatkozó hivatkozását, megállapítva, hogy a hitelező bank számára maga a régi Hpt. 51. §-a (1) bekezdésének a) és c) pontjai biztosítanak jogot arra vonatkozóan, hogy az egyébként banktitok körébe tartozó adatokat a vonatkozó feltételek fennállása esetén a közjegyző részére

megismerhetővé tegyék, így az érintett szerződéses rendelkezés nem ellentétes a régi Hpt. 51. §-ának (1) bekezdésével, és nem minősül tisztességtelennek sem.

Az elsőfokú ítélettel szemben az alperes terjesztett elő fellebbezést, melyben az ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását kérte. Fellebbezésének indokolásában az elsőfokú eljárásban előadottakat megismételve az 1994. évi III. törvény (a továbbiakban: Vht.) szerződés megkötésekor hatályban volt 21. §-át, valamint a jelenleg hatályban lévő 23/C. §-át és az 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 111-112. §-ait idézve levezette a perbeli szerződést magába foglaló közjegyzői okirat mint ügyleti okirat alapján a végrehajtási záradék kiállításával elrendelhető közvetlen végrehajtási eljárás feltételeit és szabályait, valamint abban az esetleges felmondás esetén kiállítandó közjegyzői ténytanúsítvány szerepét. Mindezen keresztül pedig hivatkozott arra, hogy a keresettel érintett szerződéses rendelkezés sem a közvetlen végrehajthatóságot, sem esetleges vita esetén az ahhoz kapcsolódó bizonyítási terhet nem érinti, és azt a fogyasztó felperes számára hátrányosan nem változtatja meg. A teljesítés szerződésszerűségének megítélésére vonatkozóan pedig hivatkozott arra, hogy az 1959. évi Ptk. 209. §-ának (5) bekezdése alapján nem minősülhet tisztességtelennek az a szerződési feltétel, amelynek tartalmát jogszabály állapítja meg, márpedig az érintett szerződéses rendelkezés tartalmilag megfelel a szerződés megkötésekor hatályban volt régi Hpt. 206. §-ában, valamint a jelenleg hatályban lévő Hpt. 275. §-ában foglaltaknak. A szerződéses rendelkezés a teljesítések szerződésszerűségének megítéléséről pedig tényszerűen nem rendelkezik, így erre vonatkozóan az alperes oldalán jogot, sem kizárólagosságot nem állít fel.

Az alperes fellebbezéséhez csatolta a Győri Ítéltábla Pf.IV.20.018/2017/7/I. szám alatti ítéletét, mely a perbelivel azonos szerződéses rendelkezés tekintetében azonos kereseti hivatkozások mellett a kereset elutasításáról rendelkezett.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Az elsőfokú bíróság által megállapított tisztességtelenségi okok tekintetében hivatkozott arra, hogy az elsőfokú ítélet indokolása helyes, a felperesi képviselő pedig 89 hasonló tárgyú perben járt el, ahol a keresetnek helyt adó jogerős ítélet született. A perbeli szerződéses rendelkezés banktitkokhoz való viszonyát tekintve azonban fenntartotta és megismételte az elsőfokú eljárásban előadott indokolását, mely szerint a régi Hpt. 51. §-a (1) bekezdésének c) pontja csak és kifejezetten a lejárt követelés érvényesítése esetében ad lehetőséget a hitelező banknak az egyébként banktitok alá eső fogyasztói adatok kiadására, melyhez képest a perbeli szerződéses kitétel nem tesz ilyen korlátozást, ezzel szemben a mindenkor fennálló kölcsön- és járuléktartozás kifejezését használja. Ebbe pedig beleérthető az az esetkör is, amikor az egyébiránt szerződésszerűen teljesítő adós adatai kiadásra kerülnek, továbbá az is, amikor a szerződés ugyan nem kerül felmondásra és nincs lejárt tartozás, de a kölcsön pénzügyi adatai kerülnek kiadásra. Ezzel pedig az alperes tehát a szerződésben olyan feltételt alkalmazott, amely a banktitkot sérti, és arra jogosítja fel a bankot, hogy a felperesi adós külön megtett vagy a szerződésbe belefoglalt, de kifejezett és egyértelmű nyilatkozata, felhatalmazása nélkül szolgáltatson ki adatokat harmadik személynek. Ilyen módon pedig „a szerződéses feltétel jogszabályba ütközik, fogyasztói szerződés lévén pedig tisztességtelen, ebből eredően semmis kikötés”.

Az ítéltábla megállapította, hogy a fellebbezés alapos az alábbiak szerint:

Az elsőfokú bíróság a perben releváns tényállást helyesen állapította meg, az alkalmazott jogszabályi környezetet azonban részben helytelenül idézte, figyelemmel arra, hogy a perbeli szerződés megkötésének 2004. szeptember 13-i időpontjában az 1959. évi Ptk. 209. §-ának (1) bekezdése és a Korm. rendelet 1. §-a (1) bekezdésének b) pontja az elsőfokú bíróság által idézetektől eltérő szöveggel volt hatályban, míg az 1959. évi Ptk. 209. §-ának (5) bekezdése adott időben nem volt. A perbeli szerződés megkötésekor hatályban volt, és az elsőfokú bíróság által tartalmilag alkalmazott jogszabályi rendelkezéseket ezért az ítéltábla az elsőfokú ítéletet módosítva az alábbiak szerint rögzíti:

Az 1959. évi Ptk. 209/B. §-ának (1) bekezdése alapján tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés kikötése, ha a jóhiszeműség követelményének megsértésével a feleknek a szerződésből eredő jogosultságait és kötelezettségeit egyoldalúan és indokolatlanul az egyik fél hátrányára állapítja meg.

Az 1959. évi Ptk. 209/B. §-ának (6) bekezdése alapján nem minősülhet tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja meg, vagy jogszabály előírásának megfelelően határozzák meg.

A Korm. rendelet 1. §-ának (1) bekezdése alapján a fogyasztó és a gazdálkodó szervezet közötti szerződésben tisztességtelennek minősül különösen az a szerződési feltétel, amely b) kizárólagosan a gazdálkodó szervezetet jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e;
j) a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg.

A perben alkalmazandó jogszabályi háttér körében kitér továbbá az ítéltábla arra, hogy a perbeli szerződés megkötésekor hatályban volt 1959. évi Ptk. 209. §-ának (1) bekezdése, valamint 209/A. §-a alapján a fogyasztói szerződés kikötésének tisztességtelensége nem semmisségi okot, hanem pusztán megtámadási okot eredményezett, melynek érvényesítése egy éves határidőhöz kötött, ám figyelemmel arra, hogy a perbeli szerződés megkötésének időpontja a 2004. május 1. napját követő időszakra esik, a 3/2011. (XII.12.) PK vélemény 2. pontjához fűzött indokolás alkalmazásával az 1959. évi Ptk. korabeli hatályos szabályozásától függetlenül a perbeli szerződésben mint fogyasztói szerződésben alkalmazott és egyedileg meg nem tárgyalta, illetve általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló feltétel tisztességtelenségének a semmisség a jogkövetkezménye, melyre tekintettel az erre alapított keresetindításra az 1959. évi Ptk. 234. §-ának (1) bekezdése alapján határidő nélkül van lehetőség.

A perben alkalmazandó jogszabályi környezet fentiek szerinti korrekciója mellett - ám tartalmilag attól függetlenül - az ítéltábla a per érdemére vonatkozóan eltér az elsőfokú bíróság indoklásától az alábbiak szerint:

A perbeli szerződéses feltétel tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségének a vizsgálatánál elsődleges kérdés, hogy az alperes ez irányú hivatkozására figyelemmel az 1959. évi Ptk. 209/B. §-ának (6) bekezdése alapján fennáll-e a tisztességtelenséget kizáró körülmény, azaz a vonatkozó szerződéses feltételt jogszabály állapította-e meg, vagy jogszabály előírásának megfelelően határozták-e meg. Az adott körben irányadó bírói gyakorlat szerint ez alapján azonban a tisztességtelenség vizsgálata csak annál a szerződési feltételnél kizárt, amely olyan kógens vagy kellően körülírt tartalmú diszpozitív szabálynak felel meg, amely megállapodás nélkül vagy akár ellenére is a szerződés részévé válik (BDT2014. 3174). Az ítéltábla ennek figyelembevételével megállapította, hogy az alperes által hivatkozott jogszabályi rendelkezések közül pusztán a szerződés megkötésekor hatályban volt rendelkezés nyerhet értékelést, ami konkrétan a régi Hpt. 206. §-ának (2) és (3) bekezdései. Ezen rendelkezések szerint a pénzügyi intézmény az ügyfél részére legalább évente egy alkalommal, valamint a szerződés lejártakor közérthető és teljeskörű írásbeli kimutatást (kivonatot) köteles küldeni, mely kimutatást elfogadottnak kell tekinteni, ha az ügyfél a kézbesítéstől számított 60 napon belül írásban nem emelt kifogást, azzal, hogy ez nem érinti a követelés érvényesíthetőségét, míg az ügyfél a kérést megelőző 5 évben végrehajtott egyedi ügyletekről ezt meghaladóan is kimutatást kérhet, amelyet a pénzügyi intézmény legkésőbb 90 napon belül köteles az ügyfélnek írásban megküldeni. E jogszabályi rendelkezés azonban olyan tartalmat nem rögzít, amely akár kógens, akár diszpozitív jelleggel megfeleltethető lenne, azaz szükségszerűvé tenné vagy szükségszerűen következtetné a felperesi keresettel támadott szerződéses rendelkezést, melyre tekintettel az alperesnek az 1959. évi Ptk. 209/B. §-ának (6) bekezdésére alapított kifogása alaptalan, ezért a per tárgyát képező szerződéses kikötés tisztességtelensége (a tisztességtelenségen alapuló érvénytelensége) vizsgálható.

A perbeli és a releváns tartalmában azzal azonos vagy nagyfokban hasonló szerződéses rendelkezéseknek a Korm. rendelet felperesi keresetben is hivatkozott 1. §-a (1) bekezdésének b) és j) pontjain nyugvó tisztességtelenségének értékelése és elbírálása a korábbiakban a bíróságok gyakorlatában megosztott volt. Az ítéltábla az egységes jogértelmezés és jogalkalmazás - mint a jogbiztonság eszközei - követelményére is figyelemmel a perben a Kúria eseti döntéseiben (pl.: 1/2018. Gazdasági Elvi Határozat, Gfv.VII.30.327/2017/4., Gfv.VII.30.285/2017/5., Pfv.I.21.783/2016/5.) rögzített jogértelmezését követte - csakúgy, mint az azonos tartalmú szerződéses rendelkezés azonos kereseti hivatkozások szerinti értékelése során tette azt már a Pf.I.21.090/2017/4. számú ítéletének indokolásában is -, és annak alapján az alábbiakat állapította meg:

A Korm. rendeletet 1. §-a (1) bekezdésének b) pontjával összefüggésben az ítéltábla a Kúria Gfv.VII.30.327/2017/4. számú ítéletének indokolásában foglaltakra utalással rögzíti, hogy az adott jogszabályi rendelkezésnek mind a nyelvtani, mind az 93/13. EGK Irányelv 3. cikk (3) bekezdése és mellékletének 1.m; pontja figyelembevételével történő értelmezéséből az következik, hogy az a kikötés minősül tisztességtelennek, amely a fogyasztóval szerződő felet, azaz a jelen perben az alperesi bankot arra jogosítja, hogy a saját teljesítése szerződésszerűségét, szerződésnek való megfelelőségét maga állapítsa meg. E jogszabályhely téves értelmezéséből fakad ezért az elsőfokú bíróságnak az a vizsgálata és a tisztességtelenség azon alapuló megállapítása, hogy a vonatkozó rendelkezés az alperesi bankot arra jogosítaná fel, hogy a felperesi adósok teljesítésének

szerződésszerűségét maga állapíthatná meg. Ezzel szemben a szerződéses rendelkezés a Korm. rendelet 1. §-a (1) bekezdése b) pontjának az előzőekben rögzített helyes értelmezése mellett az adott okból tisztességtelennek nem minősíthető.

A Korm. rendelet 1. §-a (1) bekezdésének j) pontjával összefüggésben az ítélőtábla hangsúlyozza, hogy a peres felek között létrejött és közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződésből származó esetleges adósi tartozás alperesi bank általi érvényesítése és ennek céljából végrehajtási záradék kiállításával elrendelt közvetlen bírósági végrehajtási eljárás kezdeményezése az alperes oldalán a perbeli szerződéses rendelkezéstől függetlenül, pusztán a vonatkozó jogszabályi környezet alapján és szerint (az 1994. évi LIII. törvény szerződés megkötésekor hatályban volt 21. §-ának (1) és (2) bekezdései, valamint a jelenleg hatályban lévő 23/C. §-ának (1) és (2) bekezdései, illetve az 1991. évi XLI. törvény 111-112. §-ai alapján) biztosított, mely kérdést sem közvetlenül, sem közvetve nem érinti az, hogy a keresettel támadott szerződéses kikötés egyáltalán szerepel-e a felek közötti szerződésben vagy sem. Mindemellett az ítélőtábla a Kúria Gfv.VII.30.327/2017/4. számú ítéletének az indokolásában foglaltakra utalással megállapította, hogy a perbeli szerződéses rendelkezés bíróság előtti jogvita esetén a bizonyítás Pp. 164. §-ának (1) bekezdése szerinti és a bizonyítási terhet meghatározó szabályát sem az úgynevezett direkt perben (amelyben az alperes a kölcsönszerződés alapján felperesként indít pert és érvényesít követelést az adóssal szemben), sem a végrehajtási perben (végrehajtási záradék kiállításával közvetlen bírósági végrehajtás elrendelése esetén az adós által kezdeményezett végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben) nem befolyásolja, a bizonyítási teherre az érintett szerződéses rendelkezésnek kihatása nem lehet. Sem az igényérvényesítés lehetőségei, sem a bizonyítási teher alakulása körében a perbeli szerződéses rendelkezés a felperesek jogi helyzetét nem érinti, azt semmilyen módon nem teszi hátrányosabbá. Erre figyelemmel pedig a szerződéses rendelkezés a Korm. rendelet 1. §-a (1) bekezdésének j) pontja alapján sem minősül tisztességtelennek.

A fentiek mellett a felperesnek a harmadlagos, a perbeli szerződést a banktitokra vonatkozó korabeli jogszabályi rendelkezések relációjában jogszabályba ütközőként és/vagy tisztességtelenként állító hivatkozását az elsőfokú bíróság érdemben helyesen bírálta el. A per tárgyát képező szerződéses rendelkezés szövege ugyanis tényszerűen nem ellentétes a felperesi oldalról hivatkozott és a szerződés megkötésekor hatályban volt régi Hpt. 51. §-a (1) bekezdésének a), c) pontjaival, és tartalmilag sem ellentétes azzal, nem hordoz magában „bújtatott hozzájárulást” a banktitok alóli felmentésre vonatkozóan. Ezzel szemben a szerződéses szöveg a régi Hpt. 51. §-1 (1) bekezdésének egyes alpontjaival együttesen értelmezendő, és a banktitok körébe tartozó adatoknak a közjegyző részére történő átadását logikusan arra az esetre biztosítják, amelyben a bank arra a régi Hpt. 51. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján arra egyébként jogosult („a pénzügyi intézmény érdeke ezt az ügyféllel szemben fennálló követelése eladásához vagy lejárt követelése érvényesítéséhez szükségessé teszi”). Erre tekintettel pedig a vonatkozó szerződéses kikötés tekintetében sem annak a jogszabályba ütközése, sem a tisztességtelensége nem állapítható meg.

A fenti indokokra tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét az 1952. évi Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította.

Tekintettel arra, hogy a felperes az elsőfokú eljárásra is kiterjedően pervesztessé, míg az alperes az elsőfokú eljárásra is kiterjedően pernyertessé vált, az ítéletábra mellőzte az alperes elsőfokú perköltésben való marasztalását, és az 1952. évi Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest az alperes első- és másodfokú perköltésének megfizetésére azzal, hogy a perköltésviselés körében a teljesítési határidő az 1952. évi Pp. 217. §-ának (1) bekezdésén alapul.

Az elsőfokú perköltés az alperes perbeli képviselőjét ellátó ügyvédnek a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának (3) bekezdése és 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján a felperesi keresetváltoztatást követően négy megkezdett órányi tárgyaláson való részvétel, valamint mérlegeléssel öt órányi tárgyaláson kívül végzett munka figyelembevételével megállapított 45 000 Ft + Áfa, azaz bruttó 57 150 Ft összegű munkadíját foglalja magába. A másodfokú perköltés az alperes által lerótt 48 000 Ft összegű fellebbezési illetéket, valamint az alperest képviselő ügyvédnek a hivatkozott IM rendelet 3. §-ának (3) és (5) bekezdései és 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján mérlegeléssel 3 óra munkavégzés figyelembevételével megállapított 7 500 Ft + Áfa, azaz bruttó 9 525 Ft összegű munkadíját foglalja magába.

Debrecen, 2018. február 15.

Dr. Bakó Pál s.k. a tanács elnöke, Dr. Tóth Endre Tamás s.k. előadó bíró, Dr. Molnár Tibor Tamás s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő